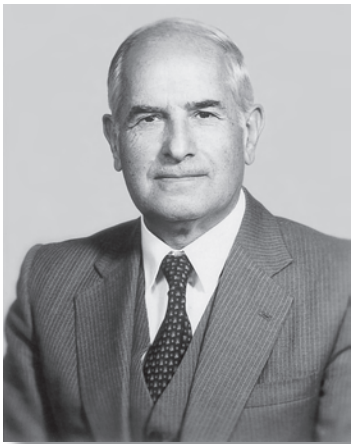

Μαρτυρία Κωνσταντίνου Λοΐζου

ΟΝΟΜΑ:	Κωνσταντίνος Λοΐζου (σύζυγος Ελενίτσας Σεραφείμ)
ΗΜΕΡΟΜ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ:	1 Μαρτίου 1921
ΗΜΕΡΟΜ. ΕΝΤΑΞΗΣ	
ΣΤΗΝ ΕΟΚΑ:	Τέλος Ιανουρίου 1955• δεν ορκίστηκε.
ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ:	Όχι
ΠΕΡΙΟΧΗ/ΕΣ ΔΡΑΣΗΣ:	Καλό Χωριό Λεύκας
ΚΑΤΑΖΗΤΟΥΜΕΝΟΣ:	Εννέα ώρες

Η υπόθεση Στεφανίδη

Η υπόθεση του Στεφανίδη άρχισε ύστερα από μια δραπέτευση του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη, το 1958, αν θυμάμαι καλά. Ο Στεφανίδης ήταν τομεάρχης Λευκωσίας την εποχή εκείνη. Ο Διγενής θεωρούσε τον Γιωρκάτζη πιο ικανό για τομεάρχη από τον Στεφανίδη. Ο Γιωρκάτζης είχε την ιστορία του, αλλά και ο Στεφανίδης φαίνεται ότι εργαζόταν καλά. Αφού η Λευκωσία ήταν μεγάλος Τομέας, ο Διγενής αποφάσισε να τη μοιράσει. Έτσι και έγινε. Έδωσε μισό Τομέα στον Γιωρκάτζη και μισό στον Στεφανίδη. Ο Στεφανίδης δυσανασχέτησε, του κακοφάνηκε, και ζήτησε από τον Διγενή να πάει να κάμει αντάρτικο. Του έδωσε άδεια να κάμει αντάρτικο, αλλά καθυστέρησε να φύγει για ένα μήνα περίπου, προσποιούμενος τον άρρωστο. Τελικά πήγε το πρωί και επέστρεψε το βράδυ, λέγοντας ότι δεν κάνει για αντάρτης.

Ο Γιωρκάτζης, που γλύτωσε τον Στεφανίδη δύο φορές αργότερα, μεσολάβησε στον Διγενή και τον έστειλε στην Ελενίτσα Σεραφείμ στη Λάρνακα, η οποία ήταν τομεάρχης. Ο Διγενής έδωσε εντολή στην Ελενίτσα να μην του αποκαλύψει ότι εκείνη ήταν η τομεάρχης. Την εντολή να μην αποκαλύψει ότι εκείνη ήταν η τομεάρχης την είχε δώσει στην Ελενίτσα και για αρκετά άλλα πρόσωπα, ακόμα και για ένα πολύ στενό φιλικό της πρόσωπο. Ίσως ο στόχος του Διγενή ήταν να την προστατέψει. Ο Στεφανίδης ζητούσε επίμονα να δει τον τομεάρχη, αλλά η Ελενίτσα δεν του αποκάλυψε ότι ήταν εκείνη. Ύστερα από αρκετό καιρό, βρήκε μια δικαιολογία ότι ήθελε να δει τον τομεάρχη και την είδε.

Μετά, ήθελε να πάει στη Λευκωσία να φέρει οπλισμό κ.λπ. (λεπτομέρειες από την επιστολή Ελενίτσας προς τον Διγενή). Μια μέρα, όμως, πήρε έναν αγωνιστή και πήγε στη Λευκωσία, όπου συνάντησε μια κοπέλα, στην οποία αποκάλυψε ότι τομεάρχης στη Λάρνακα ήταν κοπέλα. (Μαρτυρία της κοπέλας σε περιοδικό, όπου αναφέρει ότι ο Στεφανίδης έφυγε τρεις φορές από τη Λάρνακα, ενώ ο Διγενής, ο Γιωρκάτζης και η Ελενίτσα γνώριζαν για μία μόνο.) Ο Γιωρκάτζης πληροφορήθηκε ότι ο Στεφανίδης έφυγε από τη Λάρνακα χωρίς άδεια, ενώ το έμαθε και ο Διγενής. (Δεν γνωρίζω αν τον ενημέρωσε ο Γιωρκάτζης ή η Ελενίτσα.) Τελικά, ο Γιωρκάτζης έπεισε την Ελενίτσα να δε-

χτεί πίσω τον Στεφανίδη και θα έγραφε και στον Διγενή να τον συγχωρέσει. Έτσι και έγινε. Μετά από αυτό, όπως έγραψε και η Ελενίτσα στον Διγενή, ο Στεφανίδης άρχισε να εργάζεται, ενώ προηγουμένως έβρισκε διάφορες δικαιολογίες. Εν τω μεταξύ, η Ελενίτσα μερίμνησε και του έκαμε κρησφύγετο έξω από τη Λάρνακα. Μια μέρα, ο Γιωρκάτζης έστειλε επιστολή στην Ελενίτσα, με την οποία την πληροφορούσε ότι δραπέτευσε ο Νίκος Ιωάννου. Φορούσε πυτζάμες του νοσοκομείου και του έδωσαν ένα παντελόνι του Στεφανίδη, από αυτά που είχε στείλει στη Λευκωσία στη φιλενάδα του για να τα καθαρίσει.

Μέσα στο παντελόνι, ο Ψωμάς βρήκε μια επιστολή προς τη φιλενάδα του, που της έλεγε να πάει στη Λάρνακα να βρει στον Άγιο Λάζαρο τον παπα-Σταύρο (που ήταν ο κεντρικός σύνδεσμος), να του πει ότι ήταν ξαδέλφη του Στεφανίδη, για να τον δει. Μόλις το άκουσε η Ελενίτσα, οργίστηκε, διότι κάποια που δεν έπρεπε έμαθε τον κεντρικό σύνδεσμο, κι έδωσε διαταγή να τον απομονώσουν. Ο Στεφανίδης το υποψιάστηκε, αλλά πίστευε ότι η Ελενίτσα θα ζήλεψε μήπως της πάρει τη θέση και γι' αυτό το έκαμε.

Η Ελενίτσα ενημέρωσε σχετικά τον Γιωρκάτζη, αναφέροντάς του μάλιστα ότι ο Στεφανίδης έπρεπε να εκτελεστεί, αλλά αυτή ήταν απόφαση που θα έπαιρνε εκείνος με τον Διγενή. Σημειώνεται ότι, όταν έφυγε την πρώτη φορά ο Στεφανίδης χωρίς άδεια, ο Διγενής τον προειδοποίησε ότι, αν ξανάφευγε από τον Τομέα του χωρίς άδεια, θα τον εκτελούσε.

Η Ελενίτσα δεν τον ήθελε στη Λάρνακα, τον είχε και απομονωμένο και σε λίγο ο Στεφανίδης επέστρεψε στη Λευκωσία. Πήγε κατευθείαν στο σπίτι της φιλενάδας του. Η Ελενίτσα ρώτησε κάποιες φορές τον Γιωρκάτζη τι έγινε με τον Στεφανίδη και της απάντησε ότι τον έστειλε στα βουνά. Την αλήθεια την έμαθε όταν τέλειωσε ο αγώνας και συναντήθηκαν όλοι οι τομεάρχες με τον Διγενή. Ο Γιωρκάτζης τής είπε «τον εκτέλεσε η Οργάνωση, αλλά δεν σου το είπα, για να μη στενοχωρηθείς». Της ανέφερε επίσης ότι «αν γνώριζα ότι θα τέλειωνε ο αγώνας τόσο σύντομα, θα τον κρατούσα κάπου κλειστό». Λέγεται ότι εκτελέστηκε μεταξύ 19 και 21 Νοεμβρίου. Οι αντίπαλοι λένε ότι εκτελέστηκε τον Φεβρουάριο. Ο Άντρος με διαβεβαίωσε ότι εκτελέστηκε μέσα στον Νοέμβριο και μάλιστα εκείνος που τον εκτέλεσε στάλθηκε αντάρτης στο βουνό. (Δεν αποκαλύπτεται η ταυτότητα του εκτελεστή, γιατί βρίσκεται εν ζωή.)

(Επιστολή Ελενίτσας στον Διγενή για το γράμμα που βρέθηκε πάνω στον Νίκο Ιωάννου [Ψωμά].)

Προσωπικά πιστεύω ότι η διάσπαση μεταξύ των αγωνιστών προήλθε από τη διαμάχη Πολύκαρπου Γιωρκάτζη και Αντώνη Γεωργιάδη, ποιος θα είχε την πλειοψηφία των αγωνιστών.

Ο Αντώνης Γεωργιάδης είχε αρχικά και την εύνοια του Διγενή, αλλά δεν ξέρω ποια ήταν η σύγκρουση Διγενή - Γιωρκάτζη.

Παράκληση Γιωρκάτζη προς Ελενίτσα το 1963 να μεσολαβήσει για συμφιλίωσή του με τον Διγενή, διότι ο Μακάριος «έτσι κι έτσι κάνει». (Βαριές κατηγορίες εναντίον του Μακαρίου.) Ο Διγενής δέχτηκε να δει τον Γιωρκάτζη και η Ελενίτσα άφησε ένα συνθηματικό μήνυμα στην Κυπριακή Πρεσβεία. Μερικές μέρες αργότερα, ο Γιωρκάτζης, προφασιζόμενος ότι θα πήγαινε στην Αυστρία για το πόδι του, πήγε στην Αθήνα, όπου συνάντησε τον Διγενή. (Δεν ήθελε να το μάθει ο Μακάριος.) Αργότερα, το 1964 υπήρξε νέα σύγκρουση Διγενή - Γιωρκάτζη.

(Η Ελενίτσα σπούδασε δημοσιογραφία στην Αγγλία, αλλά ο Κόσης αρνήθηκε να την προσλάβει στην εφημερίδα *Αγών*, γιατί ήταν εναντίον του Μακαρίου. Ούτε ο Γιωρκάτζης τη βοήθησε να βρει δουλειά. Έκανε αιτήσεις στο ΓΤΠ*, στο ΡΙΚ** και σε άλλα τμήματα που υπάγονταν στο Υπουργείο Εσωτερικών, αλλά ο Γιωρκάτζης δεν τη βοήθησε. Βρήκα δώδεκα αρνητικές απαντήσεις.) Περάσαμε δύσκολες μέρες. Τώρα θα ρωτήσει κάποιος γιατί τον υποστηρίζω και τον υπερασπίζομαι. Ήμασταν μαζί στο Φρούριο, στα κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς και στην Ομορφίτα. Στην Ομορφίτα, όμως, με βασάνισαν πολύ το πρώτο βράδυ και την άλλη μέρα με μετέφεραν ματωμένο σ' ένα δωμάτιο, όπου βρισκόταν ο Πόλυς, ο Νίκος Σπανός κι ένας τομεάρχης της περιοχής Ευρύχου, μου διαφεύγει το όνομά του. Εκεί υπήρχαν τρία κρεβάτια. Μόλις με είδε, ο Πόλυς σηκώθηκε και με ρώτησε τι έγινε. Μ' έβαλε να ξαπλώσω και με σκέπασε. Τον είδα όπως το Θεό εκείνη την ώρα. Γι' αυτό, ό,τι μπορώ να κάμω για τον ίδιο και τα παιδιά του το κάνω. Αλλά και η Ελενίτσα, παρ' όλη την πικρία της, ουδέποτε τον έριξε, όσον αφορά την υπόθεση Στεφανίδη.

Βασανιστήρια

Όταν συνελήφθην και μεταφέρθηκα στην Ομορφίτα, μ' έβαλαν ημίγυμνο πάνω σ' ένα κρεβάτι με χειροπέδες στα χέρια και στα πόδια. Ο ένας με χτυπούσε στα γεννητικά όργανα και ο άλλος μου είχε βάλει βρεγμένη πετσέτα στο πρόσωπο και μου έριχνε νερό. Είναι ο τεχνητός πνιγμός. Δεν ξέρω πόσες ώρες κράτησαν αυτά τα βασανιστήρια. Σε κάποια στιγμή με άφησαν.

Έκανα, όμως, τη βλακεία να προσποιηθώ ότι τρελάθηκα. Από τις δύο τα μεσάνυ-

* Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών.

** Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου.

χτα μέχρι το μεσημέρι έλεγα συνεχώς «δεν ξέρω, δεν ξέρω». Σε μια στιγμή με πλησίασε ο Μακ Κλόκλαν και μου έδωσε ένα γερό χαστούκι. «Εγώ βασάνισα δύο χιλιάδες ανθρώπους», μου λέει, «και θα με γελάσεις εσύ;» Κι άρχισαν πάλι τα ίδια βασανιστήρια, αλλά αυτή τη φορά, αντί με πλαστικό, με χτυπούσαν στα γεννητικά όργανα με μια μπουκάλα. Ο πόνος ήταν ακόμα πιο φριχτός. Όταν είδαν ότι δεν μιλούσα, με σήκωσαν και με πήγαν στο δωμάτιο που ήταν ο Πόλυσ και οι άλλοι. Ύστερα από λίγο με έντυσαν και με πήγαν στη Λεύκα. Το γιατί δεν το γνωρίζω. Ίσως με πήγαν εκεί για να με δει κάποιος. Επιστρέψαμε το απόγευμα. Σε κάποια στιγμή με σήκωσαν από εκεί, γιατί έφερναν τον Καραφωτιά, που ήταν προδότης και δεν ήθελαν να τον δούμε. Είχα ακούσει όμως το όνομά του. Αργότερα, ένας από τους βασανιστές, ο Μακ Κλόκλαν ή κάποιος άλλος, δεν θυμάμαι, μου είπε: «Απόψε θα κοιμηθείς μ' ένα πτώμα». Με πήγαν σ' ένα σκοτεινό δωμάτιο, στο Dark Room. Εκεί υπήρχε απόλυτο σκοτάδι. Όταν άνοιξε η πόρτα για να με βάλουν μέσα, είδα κάποιον ξαπλωμένο στο κρεβάτι και φαινόταν το πουλόβερ του. Από το πουλόβερ κατάλαβα ότι ήταν ο Πόλυσ. Λέω «σκότωσαν τον Πόλυ». Τον άγγιξα και ήταν ζεστός. Περίμενα αρκετή ώρα μέχρι να επικοινωνήσει μαζί μου. Τον ρώτησα τι έγινε. Μου είπε «μόλις πήρανε εσένα, παρέλαβαν εμένα. Με πότισαν μια μπουκάλα κονιάκ και με κρέμασαν. Γι' αυτό είμαι έτσι». (Αργότερα συζητούσαμε με τον Πόλυ πόσες μέρες μείναμε μέσα. Εγώ έλεγα δύο μέρες, ο Πόλυσ έλεγε τρεις.)

Ο Κυριάκος Μάτσης, από τους κορυφαίους αγωνιστές της ΕΟΚΑ, σε στρατόπεδο συγκεντρώσεως με τον Κωνσταντίνο Λοΐζου.